

MİLLİ MÜCADELE'NİN BAŞLANGICINDA KONYA VE ATATÜRK'ÜN KONYA'YA İLK GELİŞLERİ

Yard.Doç.Dr.Yaşar SEMİZ*

30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi'den sonra İtilaf Devletleri'nin Anadolu'da başlattıkları işgal faaliyetleri, Konya'ya Anadolu'da başlatılabilecek muhtemel bir direnmenin merkezi olabilmesi açısından büyük bir önem kazandı. Bu önemi iki ana başlıkta değerlendirebiliriz:

1. Konya'nın Jeopolitik Konumu:

Konya, İstanbul-Bağdat demiryolu üzerindedir. Ayrıca; Ankara, Bursa, Antalya, Kayseri ve Adana'ya kara yolu ile bağlantılıdır. Haberleşme imkanları da iyidir. Bu sebeple İtilaf Devletleri Adana'yı işgale başladıkları sırada Alb. Fahrettin (Altay) Bey komutasındaki 12. Kolordu Konya'ya nakledildi. Bu durum İtilaf Devletleri'nin Anadolu'daki işgallerine karşı başlatılacak direnişlerin Konya'dan çok rahatlıkla desteklenmesine imkân sağladı.

2. Konya'nın hem dini, hem de tarihi merkez olması ve Hilafet'e bağlılığı ile tanınması:

Hükümet İstanbul'un İtilaf Devletleri tarafından alınması durumunda Payitaht'ı Konya'ya ve Bursa'ya nakletmeyi daima ihtimal dahilinde tutuyordu.¹ Bu sebeple İstanbul Hükümeti, Konya'nın Kuvayı Milliyecilerin eline geçmemesi için en güvenilir elemanlarını buraya gönderiyordu. Bu cümleden olmak üzere 28

* S.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Öğretim Üyesi.

¹ Öztoprak İzzet, Kurtuluş Savaşında Türk Basını, Ankara 1981, s.135.

Kasım 1918'de İstanbul Hükümeti en güvendiği devlet adamlarından Artin Cemal'ı Konya Valiliği'ne atadı.² Konya halkını manevi yönden etkileyebilecek Hürriyet ve İtilaf Partisi üyelerinden Zeynelabidin Hoca'yı da buraya gönderdi. Amaç işgal devletleriyle savaşmaya, İstanbul Hükümetini dışlamaya kararlı olan Kuvayı Milliye'nin Konya'da güçlenmesine engel olmak ve bu vilayetin Damat Ferit Hükümeti'ne sadık kalmasını temin etmektir. Bu gaye ile Vali Cemal Bey Konya'ya gelir gelmez, hapishanelerde ne kadar tutuklu varsa silahlandırarak maiyetine aldı. Ayrıca işgal kuvvetleriyle işbirliğine girdi. Öte yandan Konya ve ilçelerindeki halkı Zeynelabidin Hoca ile birlikte kışkırtarak milli mücadeleye karşı çıkmalarına gayret sarfetti. Ancak Kuvayı Milliye'cilere sempati duyan, Erzurum Kongresi kararlarını coşkuyla karşılayan halkı yalnız başlarına kışkırtamayacaklarını bildiklerinden Konya'daki İngiliz Yüksek Komiserliği'nden de yardım talebinde bulundular. Komiserliğe 28/10/1919 tarihinde yazdıkları mektupta "... Milli kuvvetler adı altında bir gurup, Müslüman ve Hıristiyanları öldürmektedir. Hayvanlarımızı elimizden alıyorlar. Telgraf hatlarımızı kesip, bizim sizlere haber vermemizi önüyorlar. Bizim Hükümetimiz zayıf olduğu için milliyetçileri ezemez. Milliyetçileri ezmek için İngiliz Hükümeti'nin bize yardım elini uzatması için yalvarırız..."³ dediler. İngilizlerinde yardımlarıyla Sivas Kongresi'ne katılmak isteyen heyeti engellediler Milli Mücadele yanlısı olarak bilinen Dr.Yarbay Hüseyin, Topçu Yarbay İzzet, Yarbay Münif, Binbaşı Tahsin gibi şahsiyetleri de Konya'dan uzaklaştırmaya çalıştılar.

Vali Cemal Bey'in Milli Mücadele'ye karşı menfi tutumu o sırada Sivas'ta bulunan Atatürk'ün de dikkatini çekti. Valiyi Milli Mücadele'nin ikmal merkezi olan Konya'dan uzaklaştırmaları için yakın silah arkadaşları Refet Bele'yi görevlendirdi. Ancak Refet Bey

² Artin Cemal, I.Damat Ferit Hükümetinde Dahiliye Nazırıdır.

³ Ulubelen Erol, İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye, İstanbul 1982, s.206.

daha Konya'ya girmeden, 26 Eylül 1919'da İstanbul'a kaçtı. Atatürk bu olay üzerine yayınladığı beyannamesinde şöyle dedi: "...Konya Valisi Cemal Bey'in Konya'da vatan ve milletimiz aleyhinde düşmana dayanarak yapmış olduğu ihanet dolu eylemleri, cidden hamiyet erbabının ve özellikle Konya'nın saygıdeğer halkını pek ziyade üzmüştür. Artık bu kadar aşağılık ve alçak eyleme girişen bir kişinin Konya Valilik makamını daha fazla lekelemesine göz yummanın uygun olmayacağını takdir eden halk, vatan severliliğin ve cesaretin gereğini göstermekte tereddüt etmemiştir. Bunun farkına varan Cemal Bey bugün hampaları ile İstanbul'a kaçmıştır..."⁴ Ancak isyan lehinde ekilen tohumlar kısa sürede sonuç verdi. 27 Eylül-4 Ekim 1919 tarihinde Bozkır'da isyan çıktı. İsyanın çıkışının ana sebebi Atatürk'ün mutlaka Konya'dan uzaklaştırılmasını istediği Vali Cemal Bey ile onun en büyük destekçilerinden Zeynel Abidin Efendi, Molla Sait, Papaz Frew, Hürriyet ve İtilâf Fırkası, Tealî-i İslam Cemiyeti'nin mensupları vardır. Perde arkasında ise İngiliz Muhibbileri Cemiyeti ve doğal olarak İngiliz silah ve parası vardır.

İsyan bin (1000) kadar asinin Kürtoğlu Musa, Bademlili Hacı Halil ve Güzel Çavuş'un idaresinde Bozkır'da toplanmasıyla başladı. Yaklaşık bir hafta devam eden I.Bozkır ayaklanması bölgeye gönderilen nasihat heyetinin telkinleri sonucunda ciddi bir tatsızlığa meydan vermeden bastırıldı. Fakat bu durum kısa sürdü. Asiler 21 Teşrinievvel 1335 (Ekim 1919)-14 Teşrinisani 1335 (Kasım 1919) tarihleri arasında yeniden ayaklandılar. İsyan sırasında asiler Bozkır'daki telgraf hatlarını kestiler. İşgal ettikleri yerlerde Milli Mücadeleye taraftar olanların mallarını ve dükkânlarını yağmalayarak işkence ettiler. Bozkır Hükümet Konağını, Askerlik Şubesini, Jandarma Dairesini ve buralardaki silah ve cephaneyi tamamen yağmaladılar.⁵ Yaklaşık 20 gün devam eden isyan büyük fedakârlıklar sonucu Kuvayı Milliye kuvvetleri tarafından bastırıldı.

⁴ Kemal Atatürk, Nutuk, C.3, İstanbul 1973, s.1019-1020.

⁵ Avanas Ahmet, Milli Mücadelede Konya, Ankara 1998, s.103.

Ancak gerek İstanbul Hükümeti'nin ve gerekse İtilaf Devletleri'nin Konya üzerinde emelleri hiç bitmedi. İstanbul'da 4.defa hükümet olmayı başaran Damat Ferit'in 11 Nisan 1336 (1920) tarihinde Dürrü Zade Abdullah Efendi'nin imzaladığı ve başta Atatürk ile arkadaşlarının olmak üzere adeta tüm Kuvayı Milliyecilerin idam fermanı hükmünü taşıyan "Kuvayı Milliyecilere karşı savaşmayanları ve onları İstanbul hükümetine şikayet etmeyenleri Halifeye isyan etmiş ve dinden çıkmış" olarak ilan eden fetvayı yayınladı. Bu durum Anadolu'nun birçok vilayetinde olduğu gibi Konya'da da ciddi bir gerginliğin oluşmasına ve her an bir isyan çıkması tehlikesinin doğmasına sebep oldu. Gerçi 12.Kolordu Komutanı Fahrettin (Altay) Bey'in, zamanında aldığı tedbirler sonucunda 1920 Mayıs başında olaylar önemli ölçüde önlenmiş gözüküyordu. Atatürk, Fahrettin Bey'i bu gayretinden dolayı Nutuk'ta "kumandan cesur hareket ederek isyanı dağıttı" diyerek kutladı.⁶ Ama Atatürk alınan bütün tedbirlere rağmen Konya'da isyan tehdidinin devam ettiği kanaatindeydi. Nitekim isyan riski Konya mebusu Arif Bey tarafından 17 Mayıs 1920'de verilen bir takrirle Büyük Millet Meclisi'nin gündemine getirilerek "...Konya'da halka yapılan fena telkinlerin önlenmesi ve gelecekte de bu tür fenalıklara meydan verilmemesi için, başka taraflara gönderildiği gibi, Konya'ya da bir irşad heyetinin gönderilmesini" isteyince⁷ Atatürk bu talebe destek olmuştu. Büyük Millet Meclisi tarafından oluşturulan irşad heyeti Antalya Mebusu Hamdullah Suphi, Trabzon Mebusu Ali Şükrü, Konya Mebusu Refik Bey ve Şair Mehmet Akif'den oluşuyordu.

Atatürk'ün endişelerinde ne kadar haklı olduğu, Mehmet Akif'in bu seyahatla ilgili olarak naklettiği bir hatırasından çok daha

---

⁶ Atatürk, Nutuk, C.2., Ankara 1984., s.308; Ayrıca bak, Altay Fahrettin, On Yıl Savaş ve Sonrası, İstanbul, 1970, s.244.

⁷ Nakleden Akandere Osman, "Atatürk'ün Konya'yı Ziyaretleri", Atatürk ve Konya, Tarihsiz, s.7-8.

iyi anlaşılıyor. Akif'in yakın dostu Eşref Edip bu hatırayı "Üstad, Konyalılara nasihat etmiş, memleketin yıkılmak üzere olduğunu, bütün milletin bir vücut halinde birleşerek Ankara'da teessüs eden hükümete yardım etmeleri lazım geldiğini söyleyince Konyalılar: "Biz Selçukoğullarınız. Bizden olmayan bir hükümetin yıkılmasından bize ne?" dedikleri şeklinde nakletmektedir.⁸ Bununla birlikte Akif, yaptığı telkinlerle Konyalıları ikna ettiğini düşünüyordu.

Ancak vatanın geleceği ile ilgili olaylar hızla değişiyor ve bu değişimlerin sonuçları Konya'ya derhal yansıyor. Bu itibarla Konya'da sükunetin ne kadar süreceğini önceden kestirmek çok zordu. Nitekim 8 Temmuz 1920'de Osmanlı Devleti'nin ilk payitahtlarından Bursa'nın Yunanlılar tarafından işgal edilmesi ve işgale karşı o sırada Bursa valisi bulunan Hacı Muhittin Bey ile, askeri kuvvetlerin başında bulunan Miralay Sami Bey'in hiçbir mukavemet göstermediği⁹ söylentilerinin yayılması Konya'da Milli Mücadeleye karşı yeni bir hareketlenmenin başlayabileceği endişelerine sebep oldu. Bunun üzerine 19 Temmuz 1920 tarihinde Konya Milletvekillerinden Mehmet Vehbi, Musa Kâzım, Kâzım Hüsnü ve Çelebi Abdülhalim Efendi temaslarda bulunmak üzere Konya'ya geldiler.

Öte yandan Atatürk de aralarında Konya milletvekili Refik Koraltan (Refik Konya)'ın da bulunduğu bir grupla Kuvayı Milliyecilerin durumunu görmek, dertlerini dinlemek ve kendilerine moral vermek üzere yurt gezisine çıkmıştı.

---

⁸ Semiz Yaşar, "Milli Mücadele ve Mehmet Akif", S.Ü.Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı 7, Konya 2000, s.413-414.

⁹ Bir Politikacı'nın Anıları Refik Koral'dan, Yayına Haz. Coşkun Ertepinar, Ankara 1999, s.142.

Refik Koraltan, Denizli, Uşak, Afyon gezisinden sonra Atatürk'ü Konya'ya götürerek en yetkili ağızdan Konyalılara milli kuvvetlerin amacını anlattırmak istiyordu.¹⁰ Aslında Atatürk de, Konya'da Kuvâyı Milliye'ye ve milli mücadelenin yanında yer alanlara karşı saldırıların yoğunlaşması üzerine Konya'ya gelerek bizzat halkla görüşerek onları aydınlatmak istediğinden Koraltan'ın teklifini memnuniyetle karşıladı. Birinci Konya Hadisesinden yaklaşık üç, Bursa'nın Yunanlılar tarafından işgalinin Meclis tarafından kamuoyuna duyurulmasından on gün sonra Atatürk yanındaki heyetle beraber bundan 80 yıl önce 3 Ağustos 1920 günü sabah saat 6:00'da trenle Afyon üzerinden Konya'ya geldi.

Daha tren Konya'ya varmadan Refik Koraltan Atatürk'ten hemşehrileri için şöyle bir rica da bulunmuştu:

“Paşam! Konya'nın Bozkır kazasında vukua gelen hareket, birkaç bedbahtın telkininden başka bir şey değildir. Mahkumlar cahil insanlardır. Bunların afları için bir teşebbüs olacaktı. Ben tehir ettirdim. Şimdi Konya'yı ilk defa teşrif ediyorsunuz. Bu af tarafınızdan açıklanırsa halk üzerinde büyük ve müsait akisler yapar ve Konya'yı milli istiklal mücadelesi etrafında aşılmaz bir kale haline getirmiş olur” der¹¹.

---

¹⁰ Refik Koraltan'ın anıları s.149.

¹¹ Atatürk daha seyahate çıkmadan evvel Konya, Adana, İçel, Niğde ve Antalya milletvekillerinden bazıları eski İstanbul Eczahanesi'nin karşısındaki evlerden birinin salonunda toplanarak, Bozkır İsyanı neticesinde üç seneden müebbet küreğe kadar mahkum olan 35'e yakın vatandaşın affı için bir kanun teklifi amacıyla görüşmeler yapıldı. Fakat Koraltan'ın ricası ve Mehmet Vehbi Efendi'nin telkinleri ile bu teklif seyahat sonrasına ertelenmişti. Refik Koraltan'ın anıları, s.149.

Bir an düşünen Atatürk: “Haklısınız, bizim şahıslarla işimiz yoktur. İnşallah Konya’ya varır varmaz durumu tetkik eder, merkeze bildiririm” der.¹²

Atatürk ve yanındakileri Konya’da Vali Haydar Bey, Mevki Kumandanı Sabri Bey, Belediye Başkanı Mehmet Muhlis Koner, Mevlana Dergahı Postnişini ve Konya mebusu Abdulhalim çelebi, Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Konya Merkez heyeti başkanı Sivaslı Ali Kemâli Hoca ile askerî ve mülki erkânın yanında şehrin ileri gelenleri kalabalık bir halk topluluğu coşku ve tezahuratlarla karşıladı.¹³

Karşılama merasimi bittikten sonra Atatürk misafir edileceği Suriyeli İlyas Çaha’ya ait konağa¹⁴ çekildiler.

Akşam Atatürk’ün Afyon’da başlayan hastalığı nüksetti, ateşi 39 dereceye kadar yükseldi. Dr.Refik’ (Saydam) in gayretleri sonucu ateşi biraz düşürülebildi. Ertesi gün (4 Ağustos 1920) saat 10:00’da Atatürk’ün halka hitap edeceği kamuoyuna duyurulmuştu. Sabah kendisini ziyarete gelen Refik Bey’e: “Git saat ona kadar halkı idare et. Gelmeğe çalışırım; şayet gelemesem halka siz hitabet edersiniz” dedi. Ancak Koraltan: ”Paşam! Benim hitabım bir talihsizlik olur. Ben bu halka her zaman hitap etmekteyim. Ama sizin hitabınızın tesiri büyük olacak. Bambaşka olacak...”¹⁵ cevabıyla oradan ayrıldı.

¹² Koraltan’ın Anıları, s.149.

¹³ 4 Ağustos 1336 (1920) tarihli Öğüt Gazetesi’nden nakleden Avanas, A.g.e., s.118. Babalık, 4 Ağustos 1920; No 538 den nakleden Evren Afif, Atatürk’ün Konya’ya Gelişleri, Konya 1940, s.5-6. Önder Mehmet, Delibaş Hadisesi, Konya, Tarihsiz, s.323.; Akandere, A.g.m. s.9. Kayseri İhsan, Atatürk ve Konya, Konya 1981, s.10-11.

¹⁴ Koraltan, A.g.e., s.151; Bu konak daha sonra Konyalılar tarafından Atatürk’e hediye edilen bugünkü Atatürk Müzesidir.

¹⁵ Koraltan, A.g.e., s.152.

Atatürk, Refik Bey'le yaptığı görüşmeden sonra beraberindekilerle o günlerde Konya'da bulunan Şeyh Sunusi'yi ziyaret ederek içinde bulunulan durum ile ilgili kısa bir görüşme yaptı. Daha sonra Mevlana Dergâhı'nı, Gureba Hastanesi'ni (bugünkü Devlet Hastanesi) ve Mekteb-i Sultani'yi ziyaret etti. O yıllarda Konya Sultanisi'nin son sınıfında okuyan eski başbakanlarımızdan Sadi İrmak bu ziyaret ile ilgili hatıralarını şöyle naklediyor:

“Durgun, sakin, ışıklı bir yaz günüydü. Hava ümitsizlikler ve iç ayaklanmaların verdiği derin çalkantıyla dolup taşıyordu. Atatürk'ün Konya'ya geldiği ve okulumuzu ziyaret edeceği söylendi. İdealizmi daima gerçeğiyle birlikte yürüten Mustafa Kemal Paşa, Konya'ya bir Karadenizli taburun refakatında gelmişti. Okulumuzun tedbirli müdürü o zamanın adetince bir karşılama konuşmasını rahmetli Edebiyat Öğretmeni Hasan Rüştü Efendi'ye hazırlatarak onu okumak için beni görevlendirmişti... Atatürk gelince bizi kendisini karşılamak için cümle kapısının önüne diktiler. Ata'nın kapıya doğru yürüdüğünü görür görmez hocamın hazırladığı demeci söylemeye başladım. İlk cümleleri dikkat, sevgi ve gülümseme ile izledi. Fakat “...tarih seni Fatih'ler, Yavuz'lar ve Kanuniler'in yanına koyacak” ibaresine gelince, mavi kıvılcımlar saçan bakışlarının çekildiğini ve biraz da acılaştığını hemen hissettim. Bu cümledeki her şeyin onu üzdüğünü anlamıştım. Ama iş işten geçmişti. Konuşmamın geri kalan kısmını isteksiz mırıldandım. Zaten o da konuşmamı dinlemiyordu. Derken bir yerde konuşmamı kesti ve bize hitaben bir konuşma yaptı. “Gençler” diye söze başladı. Bugün hala hiçbir kelimesini unutmadığım bu konuşmasında şu cümle yer almıştı. “Sizi bu millet yetiştiriyor, göreviniz büyük hizmetlere hazırlanarak bu göreve layık olmaktır.”

Sonradan haber aldığıma göre o akşam valinin yemeğinde, benim konuşmama değinerek “gençleri, padişahçı ve halifeci olarak değil, milliyetçi olarak yetiştirmeli” demiş.¹⁶

Daha sonra Atatürk beraberindekiler ile meydana geldiği zaman Şerafeddin Camii ve Hükümet Konağı civarında binlerce insan alanı doldurmuş bekliyordu. Saat 13:30’a doğru Atatürk alkışlar arasında kürsüye çıktı ve etrafını saran büyük halk kitlesine karşı tarihi bir hitabede bulundu. Büyük bir dikkatle izlenen ve zaman zaman yoğun alkışlarla kesilen konuşmasında Atatürk, ağırlıklı olarak iç ve dış düşmanların açık ve gizli düşüncelerini, işgal altındaki topraklarda Türk ve Müslüman halka yapılan baskı ve zulümler hakkında etraflıca bilgi verdi. “Milli amaçlara ihanet eden bedbahtlar, yine milletin iradesiyle cezalarını bulacak hatalarını anlayacaklardır. Millet, Kuvayı Milliye ile hemfikirdir.”¹⁷ diyerek Konya halkına olan güvenini dile getirdi. Konuşmasının sonunda: “Konyalılar! Zannediyorum ki her şeyi açıkça anladınız; fena cereyanların arkasından gitmeyiniz.” diyerek Zeynel Âbidin taraftarlarına doğru yolu bir defa daha işaret etmiş oldu¹⁸

Atatürk nutkunu tamamladıktan sonra halkla bir süre daha sohbet etti. Bu sohbet sırasında daha önce Refik Konya tarafından da talep edilen Bozkır isyanı sırasında mahkemece mahkum edilenlerin affedilmesi istendi. Atatürk daha sonra af isteklerini Vali Haydar

---

¹⁶ İrmak Sadi, Atatürk’ten Anılar, Ankara 1982, s.46; Ayrıca bak, “Gazi Lisesi Gecesinden, Mustafa Kemal ve Konyalı Sadı (İrmak)”, Yeni Konya, 28 Nisan 1975, No: 10108.

¹⁷ Atatürk Konya’da, Selçuk Üniversitesi Yay., Konya 1986, s.15, ; Önder, Mehmet, Atatürk Konya’da, Ankara 1988, s.15.

¹⁸ Bu hitabe, o zaman Refik Konya (Koraltan) tarafından harfîyen zaptolunup Öğüt Gazetesinde yayınlanmış ise de, Atatürk tarihi Nutku’nu yazarken kendisinden muteaddit defalar istemesine, onun da Konya’yı ve kazalarını aratmasına rağmen, maalesef sözü geçen gazete nüshası ele geçirilememiştir. Koraltan, A.g.e., s.153.

Bey ile Kolordu Komutanı Fahrettin Bey'le de görüştü.¹⁹ Vali ve Kolordu Komutanının da aftan yana görüş belirtmelerinden sonra aynı gün Atatürk T.B.M.M. İkinci Başkanı Celaleddin Arif Bey'e bir telgraf çekerek Bozkır isyanı sırasında Divan-ı Harp Mahkemesi tarafından çeşitli cezalara çarptırılanlar için Meclis tarafından bir af çıkarılması talebinde bulundu. Atatürk'ün Büyük Millet Meclisi Reis-i Sanisi Celaleddin Arif Bey'e çektiği telgraf şöyleydi:

“Konya'nın vaziyetini şayan-ı memnuniyet buldum. Ahâli tenvir edilmiştir. Bedhahanın ikaatına aldananlar hatalarını anlayarak tahhîh-ı ahlâka başlamıştır. Konya vak'asından sabıkan olup evrak-ı hükümiye eribiec'i (akıllı, olgun) tedkik, Heyet-i “Âliyelerine takdim edilmiş olanların affı ile bu esnada doğan iğbirasın (kırılma, gücenme) izâlesini muvaffık buluyorum. Vali Beyefendi'de bu babta hemfikirdir. Cumaertesı içtima-ı umumi yapılacağını biliyorum. Sırf bu mesele hakkında karar vermek üzere yarın içtima ve karar-ı affı rüfekamla bu muhitten çıkmadan evvel tebliğ buyurmalarını vükelayı kirâmla Millet Meclisi'nden suret-i mahsusa rica ederim.”

Mustafa Kemal²⁰
4 Ağustos 1336

Atatürk'ün bu talebi T.B.M.M. tarafından da olumlu karşılandı ve af talebi konuşularak yürürlüğe girdi.²¹

Bu seyahat sırasında üç gün Konya'da kalan Atatürk ve beraberindekiler 5 Ağustos 1920'da şehirden ayrıldı. 6 Ağustos 1920 de Akşehir'e geldi.

---

¹⁹ Altay, A.g.e., s.244.

²⁰ Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi, Devre I, Cilt 3, s.96.

²¹ Avanas, A.g.e., s.119.